

POSTANOWIENIE

Dnia 12 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa R. M. i S. M.
przeciwko G. M.
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 października 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 30 października 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) przyznaje adwokatowi J. P. od Skarbu Państwa - Sądowi Apelacyjnego w (...) kwotę 5400 zł (pięć tysięcy czterysta) podlegającą podwyższeniu o podatek od towarów i usług (VAT) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powodów od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 marca 2017 r., którym zostało oddalone powództwo o zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia woli przenoszącego na powodów własność opisanych nieruchomości.

Powodowie w skardze kasacyjnej powołali obie podstawy przewidziane w art. 398³ § 1 k.p.c., a we wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania wskazali przyczyny objęte art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Występowanie istotnego

zagadnienia prawnego połączyli z koniecznością jednoznacznego wyjaśnienia kwestii dopuszczalności przeprowadzenia przez sąd dowodów uzyskanych sprzecznie z prawem, które w sprawie dotyczyły pamiętników córki powodów A. M. Potrzeba wypowiedzi Sądu Najwyższego dotyczy także tego, czy na gruncie art. 900 k.c., dla skuteczności oświadczenia o odwołaniu darowizny jest wymagane wskazanie przyczyn podjęcia takiej decyzji. Wykładnia tego przepisu budzi wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Ponadto z uwagi na zarzucane w skardze kasacyjnej naruszenia prawa materialnego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek zaskarżenia o szczególnym charakterze, skierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz eliminację orzeczeń oczywiście wadliwych, bądź dotkniętych nieważnością postępowania, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżania orzeczeń niesatysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przesądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występuje istotne zagadnienie, zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, a zatem okoliczności przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 do 4 k.p.c. Nie podlegają natomiast badaniu podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Założenie wymagania objętego art. 398⁴ § 2 k.p.c. zostanie spełnione, jeżeli zostaną przedstawione w skardze kasacyjnej i uzasadnione przesłanki o charakterze publicznoprawnym, stanowiące podstawę wstępnej, merytorycznej oceny przyczyn określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wskazanie przyczyny objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia istotnego zagadnienia prawnego, z powołaniem konkretnych przepisów prawa, wykazaniem, że jest ono nowe,

nierozwiązane dotąd w orzecznictwie sądowym, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych, podobnych spraw. Do Sądu Najwyższego należy ocena, czy twierdzenie skarżącego obejmuje takie właśnie zagadnienie i czy jest ono na tyle istotne, że skarga wymaga rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, niepubl.; z dnia 14 grudnia 2004 r., III CK 585/04, niepubl.; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 243; niepubl.; z dnia 4 sierpnia 2006 r., III CZ 47/06, niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r., I CSK 108/08, niepubl., z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, niepubl.). Przedstawione przez skarżących zagadnienie prawne nie stanowi nowego problemu, ponieważ w orzecznictwie sądów, jak też w piśmiennictwie prawniczym był on wielokrotnie poruszany. Doszło do różnicy stanowisk. Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie opowiedział się za niedopuszczalnością dowodzenia w oparciu o dowody uzyskane sprzecznie z prawem i jest to stanowisko dominujące. Rozstrzygnięcie tego problemu nie ma jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy - powołane dowody były nieprzydatne dla wykazania istotnych okoliczności, a stanowisko natury generalnej powinno uwzględniać zarówno charakter sprawy, wagę dowodzonego faktu i ewentualność naruszenia dóbr osobistych innych osób. Podkreślenia wymaga, że co do zasady korzystanie z tak uzyskanego dowodu, z uwagi na bezprawność nie powinna być przedmiotem czynności sądowych, jeżeli nie wystąpiły szczególne, nadzwyczajne okoliczności.

Skuteczne powołanie przesłanki przewidzianej w art. 389⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nakładało na skarżących obowiązek wskazania nie tylko przepisów prawa, których wykładnia budzi poważne wątpliwości lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie, lecz także szczegółowego opisanie na czym polegają wątpliwości interpretacyjne, określenia, że mają poważny charakter lub przedstawienia orzeczeń sądów, w których dokonano różnej wykładni przepisów, a także, że dokonanie wykładni przez Sąd Najwyższy jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., I CSK 11/08; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, nie publ.). Wiąże się to z taką sytuacją, gdy w odniesieniu do konkretnego

przepisu prawnego nie ma jednolitej lub utrwalonej linii orzeczniczej albo ta przyjęta wymaga zmiany, z uwagi na nietrafność lub kontrowersje. Powołane przez skarżących wątpliwości nie wskazują na potrzebę wykładni art. 900 k.c. Przepis ten był przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, w których wskazano na potrzebę stosowania do oświadczenia o odwołaniu darowizny przepisów ogólnych o oświadczeniach woli, w tym art. 65 § 1 k.c., jak też poza jednoznacznym oznaczeniem woli odwołania, wskazania jego przyczyn. Ma to istotne znaczenie dla określenia jego skuteczności w kontekście przesłanek odwołania i możliwości powołania się na konkretne zdarzenia. Uzasadnienie tej przesłanki nie uwzględnia także konieczności kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w aspekcie przyczyn uznania przez Sąd Apelacyjny powództwa za nieuzasadnione.

Powszechnie i jednolicie przyjmowane jest w orzecznictwie, że dla wykazania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący powinien wykazać, drogą odrębnego wyводу, że bez wątpliwości doszło do uchybień i naruszeń przepisów prawa materialnego lub procesowego, gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść orzeczenia albo jeśli podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają skargę. Spełniające te wymagania naruszenie przepisów prawa powinno mieć postać kwalifikowaną, dostrzegalną bez potrzeby wnikliwej analizy prawnej i zagłębiania się w szczegóły sprawy. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC z 2004 r., nr 3, poz. 49; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP z 2004 r. nr 6, poz. 100; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, niepubl.; 22 marca 2012 r., I PK 196/11 niepubl.; z dnia 7 września 2012 r., V CSK 529/11, niepubl.; z dnia 18 września 2012 r., II CSK 179/12, niepubl.). Nie spełnia przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania powołanie naruszenia konkretnego przepisu prawa, ale sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004, nr 13, poz. 230; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 38/06, niepubl.; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, niepubl.). Analiza wniosku powodów o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienia, w

kontekście jej podstaw oraz motywów zaskarżonego wyroku nie pozwala na ocenę, że doszło do naruszenia, w stopniu kwalifikowanym prawa materialnego, usprawiedliwiającego przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W postępowaniu przed Sądem drugiej instancji nie doszło do nieważności postępowania, której podstawy Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę z urzędu, stosownie do art. 398¹³ § 1 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (jedn. tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 615 ze zm.) i § 8 pkt 8 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1714 ze zm.) orzeczono o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom w postępowaniu kasacyjnym.

aj